

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca.

Stoji za
celo leto 3 gid. —
pol leta 1 „ 60
četrt „ „ 80
(Posamezne štev.
15 kr.)

Oznaniła,
ikrat natisnena,
od vrste 15 kr.

Karščina, zvrnila in
reklamacije
pošiljajo se
upravnističu.

Odpri reklama-
cije so
poštino prošle.

POPOTNIK.

Časopis za učitelje in prijatelje šole.

Glasilo

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev v Ljubljani.“

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Uredništvo in
upravnističu:
Reiserstrasse 8.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
uredništvu.

Pismom, ki zahtevajo odgovor,
naj se prilepi
primerna poštna
znamka.

Na anonimne
dopise se ne oziramo.

Nefrankirana pisma
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
oceni poslate knjige
se ne vračajo.

Cenjenemu učiteljstvu slovenskemu.

Potovanje je toli izvrstna šola za okrepčanje telesa in duha, da je po načinu učinkov ne dosega nobeno drugo podobno sredstvo. O tem je popolnoma prepričan vsakdo, komur se je potovanje k imenovanemu namenu priljubilo, a dvojiti o tem more le ta, ki v to šolo nikoli vstopil ni. Posebno kar se tiče okrepčevanja duha, pripovedovati more vsak takšen popotnik, kako se mu je po izvršenem potovanju krog idej v tem ali onem oziru razširil in kako si je v tej ali oni stvari pridobil bodi-si do cela inih ali vsaj jasnejših nazorov. Nobena knjiga in nobena če tudi najizgovornejša usta ne morejo nam v polni meri nagraditi tega, česar si z lastnim spoznavanjem in pozorovanjem pridobivamo.

Poslednjega časa rase tudi na Češkem vedno bolj veselje do potovanja, od te dobe pa, kar dovoljujejo podržavljene železnice tudi učiteljstvu znižane cene, kaže se nam posebno v tej važni vrsti narodovi živahno gibanje v tem oziru. To veselje do potovanja budi in hrani ne le češka književnost, ampak na dejanski strani ima velike zasluge za to posebno „klub českých turistů“ in pa v različnih učiteljskih društvih pogosta in zanimiva predavanja o izvršenih potovanjih.

Češki izlet na Slovensko l. 1887. obrnil je posebno pozornost naših širših krogov k prirodnim redkim krasotam zemlje slovenske. Od tega časa, namreč predlanskim in lani, potovalo je k Vam na jug nekoliko malih družeb izmej češkega učiteljstva, in da bi se češki učitelj ne čutil pri Vas kakor v tujini, dal sem nekaterim učiteljem na njih željo odprt list, s katerim sem jih njihovim slovenskim tovarišem, znancem svojim, iskreno priporočal. — To je gotovo zelo ugodno pri potovanju, ko pride človek v neznane kraje mej neznane ljudi, pa najde tam v svojem tovarišu naravnega prijatelja, kateri ga uljudno sprejme, s prijaznostjo pouči o vsem, kar se tiče tega mesta in kraja, kateri mu pove, kje se naj nastani, kako in kam izlete naj prireja, in kateri mu je sploh bratski tovariš.

Videč v našem učiteljstvu vedno rastoče hrepenenje po Vašem jugu ne morem seveda kaj, da bi jih ne podpiral, in nameravam to torej storiti na način, ki bode, kakor upam, tudi slovenskemu učiteljstvu v prid. Imaje za svojo namero soglas tudi v krogih češkega učiteljstva po osebnih pogovorih in od posameznih slovenskih učiteljev ugodne dopise, stopam torej sedaj pred cenjeno slovensko učiteljstvo s predlogom, da bi vstopilo s češkim učiteljstvom v kolegijalno vzajemnost pri potovanju. Ta vzajemnost nima biti niti tej niti oni stranki na gmotno škodo ali nadlego, ampak obmejevala se bode le (kjer je to možno) na to, da dobi tovariš popotnik stanovanje na jeden dan ali največ na tri dni, vselej pa prijateljski svet in prijazno podučenje o krajinskih znamenitostih, posebnostih in razmerah.

Ne menim v to svrho ustanoviti posebnega društva slovenskih in čeških učiteljev s pravili, — nikakor ne, tega tudi ni treba; nam boli prvi in poslednji paragraf kolegijalnost, kakoršna se pri vsakem izobraženem učitelju sicer sama ob sebi razumi, in ne dostaje tedaj ničesar drugega, nego da bi v tej zadevi drug o drugem vedel, t. j. da bi vsak učitelj, kateri kolegijalnost tudi v to mér potrditi hoče, k izvrševanju te vzajemnosti pismeno se priglasi. Oglas ta prijaviti more vsak slovenski učitelj naravnost meni na adresu: Žižkov — Praga. Po tem, odkod se kdo pri meni do 15. maja t. l. zgłosi, učinim svoje daljše dispozicije.

V praktični izvršitvi mislim si stvar tako-le: 1. Vsak član dobi imenik vseh članov z njihovimi bivališči (z okrajem in pošto). — 2. Vsakdo imel bode pri sebi *a)* svojo fotografijo (kakor je to pri turistiških društvih običaj), na katere robu bode njegov podpis z drugim potrjevalnim podpisom, in *b)* listek, ki o tej kolegijalni vzajemnosti svedoči. — 3. Teden pred odhodom naznani tovariš tovarišu, da ga obišče, in če bi oni bil vže na poti in prišel bi n. pr. v Maribor, piše odtod koj tega dne svojemu tovarišu v Celje, da se jutri popoldne (ali pojutrišnjem dopoldne) pri njem oglasi itd. — 4. Pri kolegi, kateremu po prihodu pokaže svojo fotografijo in listek te kolegijalne vzajemnosti, dobi kolega (ako mogoče) prenočišče, gotovo pa vse podučenje, kakor: kam naj gre na hrano in katere znamenitosti naj si ogleda; ako se da, spremlja tovariš tovariša povsod sam ali mu preskrbi voditelja, — dalje pa se od njega ničesar več ne zahteva.

Jako ugodno je to, da se počitnice na Češkem in Moravskem začenjajo vže 16. julija, pri Vas na jugu pa pozneje.

Kolikor češko potujoče učiteljstvo poznam, mu je na poti glavno za osebo svojega tovariša, menj pa za to, da bi dobil pri njem stanovanja. Češki učitelj išče torej v svojem slovenskem tovarišu ljubega tovariša, kateri ga o vseh krajinskih znamenitostih in drugih razmerah postrežljivo pouči, — v krajih pa, kjer so gostilnice z izbami za popotnike, ne misli češki učitelj nadlegovati svojega slovenskega tovariša s prenočiščem, ako ni dotični tovariš v okolnostih, da bi mu je mogel brez težkoč ponuditi.

Tukaj v Pragi smo za sprejem in stanovanje slovenskih tovarišev dovolj pripravljeni; moremo jim v počitnicah tudi s 50 posteljami poslužiti. Prago more si slovenski gost v spremstvu svojega češkega kolega za 5 dni dobro ogledati, odtod pa izlete delati na 1, 2, 3 dni na vse strani češkega kraljestva k drugim tovarišem.

Bodočega leta bode v Pragi, kakor znano, jubilejna razstava, katere se bodo tudi češki pedagogi s svojimi stvarmi bogato vdeležili. Da bi jo tedaj učiteljstvo oddaljenejših krajev moglo mnogobrojno obiskati, bode se za njih stanovanja v velikem obsegu skrbelo, in na ta način smejo tudi naši južni tovariši biti zagotovljeni, da jih tukaj bratski k sreč pritisnemo in vse storimo, da bi jim bivanje v Pragi bilo prijetno v vsakem oziru ter jim ostalo v milem in blagem spominu.

Svoji k svojim!

V Pragi dne 15. marcija 1890.

Jan. Lego.

Prirodopisni pouk v jednorazrednicah.

(Pišeta prof. Henrik Schreiner in J. Koprivnik.)

(Dalje.)

Sedaj preidemo k vprašanju: kako je prirodopisno učno gradivo po posameznih učnih oddelkih razdeliti in v kateri vrsti se naj pojedini predmeti, o kojih se ima razgovarjati, tveku leta razpravlja? V tem oziru utegnile bi v sedanjem času biti tri metode kolikor

toliko razširjene ter nahajajo več ali manj privržencev in zagovornikov. Prva, monografična metoda, vsestranski razpravlja pojedine prirodnine zá-se, ne gledé na sistematično sorodstvo. Kar se tiče razvrstitve, vodijo jo dogodki v prirodi, kajti vsak predmet pride v tistem letnem času na vrsto, v katerem ga je najlože opazovati. (Rastline, kedar cvetó, kamenje po zimi itd.) Sicer pa se še zahteva, da vsako leto pridejo zastopniki vseh prirodnih kraljevstev na vrsto. Tej metodi se neovrgljivo da ugovarjati, da prinaša učno gradivo preveč neposredno, brez notranje zveze. Takšne osamljene predstavne snovi, ker se ne dajo v večje vrste predstav lahko uvrstiti, morajo se kimalu izgubiti, ne da bi dale učencu stalnega dobička. Pa tudi brez tega bode po tej metodi čestokrat težko razjasniti odnošaje predmeta, ki se baš razpravlja, k drugim prirodninam, ker je učitelj dostikrat primoran govoriti o prirodninah, učencu še povsem neznanih.

Druga metoda se po nje glavnem zastopniku zove Lüben-ova. Ker so vsa naša pometodna navodila k prirodopisnemu pouku v meščanskih učilnicah po Lüben-ovih mislih urejena in se tudi v naših navodih k specialni metodiki prirodopisnega pouka ta metoda zagovarja, bode zadosti, ako jo tukaj s kratka označimo. Znak Lüben-ovi metodi je razvrstitev učnega gradiva po koncentričnih krogih. Na prvi stopinji se učenci seznanijo z najznamenitejšimi domačimi prirodninami (vseh treh kraljevstev), pri čem se imajo izbrati osobito zastopniki sistematičnih jednot. Na drugi stopinji dodajo se potem, ko so se že znani individui posameznih skupin ponavljali, novi zastopniki ter se tako razširja krog znanja. Na sličen način razširja se krog na vsaki sledeči stopinji, tako da se domačim prirodninam počasi dodavajo najznamenitejše tuje. Tako se pridobiva gradivo v zgradbo sistema, kolikor se ga vidi potrebnega ljudski šoli in tako smemo po pravici izreči, da je neposredni smoter tej učni metodi dobava sistema.

Ni dvojiti, da je vpeljava Lüben-ove metode prirodopisnemu pouku v ljudski šoli izredno koristila. Nenavadne zasluge Lüben-ove za ta pouk so nad vsako sumnjo. V novejšem času pa se je Lüben-u očitalo, da nad potrebo sistemuje. Ne da bi se tukaj nadalje spuščal v oceno Lüben-ove metode, primoran sem z ozirom na izbran si smoter vže zategadelj zapustiti jo, ker se v jednorazrednih šolah, na katere se tukaj v prvi vrsti oziram, ne da izpeljati. Razvrstitev učnega gradiva po koncentričnih krogih upira se, kakor je naravno, na pogoj, da so učenci vsakega letnika združeni v samostojen učen oddelek, ki skupno napredujejo od najnižje do najvišje stopinje. Ta pogoj v malorazrednih in zlasti v jednorazrednih šolah ni izpolnjen, ker je v teh učilnicah, kakor je znano, vsaj v višjih učnih oddelkih združenih po dvoje ali pa po troje letnikov. Iz tega sledi, da se ima naloga oddelka v tolikoletnem kolobarju predavati, kolikor dotičen oddelek letnikov obsega. Pri tem je v vpeljanemu kolobarju učno gradivo vsakega leta tako izbrati, da je isto polna celota, koje razumenje se ne naslanja na poznanje učne snovi, ki se je učila prejšnje leto v istem oddelku, kajti polovica ali pa tretjina učencev uvrstila se je še le isto leto v dotičen oddelek in zatorej še ne more znati, kar se je učilo poprej v tem oddelku.

Tem zahtevam ustreči, zdi se mi, da je najbolje možno, ako rabimo tretjo dandanes veljavnih metod gledé razvrstitve prirodopisne učne snovi v ljudski šoli; sicer pa ne bom tukaj pretresaval, ne bi-li ta metoda tudi v večrazrednih učilnicah bolje ugajala od obče navadne Lüben-ove. Vsakako pa je spomina vredno, da omenjena, takozvana Junge-jeva metoda šteje v Nemčiji vedno rastoče število privržencev in da je dandanes vže, kakor je videti, večina učiteljstva tam pristopila Junge-jevim učencem, izdelajočim in razširja-jočim nauke svojega mojstra v slovstvu, dosedaj vže dokaj naraslem, dočim je avstrijsko vzgojevalno slovstvo jedva začelo pretresavati Junge-jevo metodo. (V najnovejši dobi se je ta reč nekaj izpremenila. Tu in tam se slišijo pojedini glasovi o preosnovi prirodo-

pisnega pouka; a čudno, da avstrijski glasovi stojé večinoma na nasprotnem smatrališču. Posebno huda, da ne rečem strastna pravda vnela se je o tem vprašanju vsled sestavka dr. E. Witlačil-a z Dunaja v časniku „Paedagogium“ [zvezek meseca oktobra 1889] med tem pisateljem [proti] in med dr. Kiessling-om in Pfalz-em [za]. Ne bom dejal, da bi ne bilo marsikaj resničnega, kar nasprotnik očita Kiessling-u, možu izmed najiskrennejših zastopnikov novega nauka. A pozabiti se ne sme, da nobedno delo izprva ne more biti dovršeno. Znamenito pa je, in to zagovarja po mojem mnenju najbolje našo stvar, da si nasprotniki ne morejo kaj, da ne bi vsprejeli mnogo glavnih načel nove metode in da se človek kar čudi, zakaj se nasprotniki borijo proti manje važnim točkam).

Najznamenitejši pospešitelji takozvane Junge-jeve metode, najnovejše faze v zgodovini metodike prirodopisnega pouka v ljudski šoli so: Humboldt, Rossmässler, Junge, Kraepelin, Scheller, Kiessling, Pfalz i. dr.

Junge-jeva metoda ujema se z dandanašnjo metodo prirodopisnega zasledovanja. Prirodopisje nehalo je biti zgolj opisovalna prirodoslovna znanost. Postala je danes zgodovina prirode, ki se trudi zaslediti, kako postajajo, kako živijo in kako prestajajo prirodnine. V ta smoter je res opisovanje prirodnin sredstvo, brez katerega se ne more izhajati; a opisovanje ni zadnji namen. V soglasju s tem prizadetjem sedanje prirodopisne znanosti Junge opredeljuje neposredni namen prirodopisnega pouka tako-le: „Treba je učence seznaniti z življenjem v prirodi; zategadelj se nam je baviti manj s popisovanjem prirode (najmanj pa sè sistematiko in s terminologijo), kakor z zgodovino prirode. (Naturgeschichte). Pri učencu ni toliko gledati na to, koliko ve v prirodopisju, temveč kako zna gledati na obdajajočo ga prirodo in na poznanje prirodnega življenja v glavnih potezah.

Da bi me kdo ne razumel napačno, tukaj posebej poudarjam, da se Junge-jeva metoda nikakor noče umakniti popisovanju; nasprotno, nanj mora kot vadbo v opazovanju oko posebno obrneno biti. Samo po pozornem opazovanju moremo pridobiti gradivo sklepom in razsodkom, ki nas vodijo k spoznavanju zakonitosti v prirodnem življenju. Isto-tako se nam bode pri skupljanju sličnih oblik v lahko umljive skupine ponujala k vežbanju v mišljenju prilika, ki je ne smemo nikoli zanemarjati; na ta način bode učencem možno pregledati brezkončno različnost prirodnih teles. „Najti enakost v grmadi, ki se nam dozdeva kakor kaos nejednaka — ni-li to slehernemu prijetna vadba uma? In kako lepo je plačilo, ako se skozi površje v drobno sestavo gledajočemu očesu tisočerno mnogovrstne rastline razdelijo v red in skladnost.“ (Rossmässler). Popisovanje in razvrščevanje pa nam ne sme biti samo namen, ampak isto bodi nam sredstvo, da učenci spoznajo na veke vladajoče zakone prirodnega življenja.

Kaj radi pozabimo, da je samo znanje živih bitij mrtva glavnica, ki v smislu vzgojevalnega pouka nobednega sadu ne obrodi. Znanje samo ne blaži srca. „Da se razume življenje, zahteva se, da se razjasnijo pojavi iz vzrokov, bivajočih v celoti, iz zakonov življenja. Brez znanja in uporabe zakonov ni razumenja! Kakor v prirodoslovnem pouku, ako ne izrečemo zakona, podajamo otrokom zmehčane mnogovrstne stvari (u. pr. razgovarja se o navadni tehtnici, o žugalnici, o tehtnici s kembljem, o vrželjki, o samokolnici (toligi), kleščah itd.): tako ostaja tudi vsa priroda, ako ne spoznamo zakonov, kalejdoskop, kažoč nam, kakor naključje nanese, drugo podobo samo v istih bojah; kakor pa je zakon, ako ga izrečemo — ako tudi ne natanko matematično — v vseh teh različnih pojavih (vzvoda) daševna jednota, tako javlja se tudi v vsej prirodi s pomočjo zakonov v najpisanejši mnogovrstnosti enakost življenja, segajoča tje do človeškega življenja.“ (Junge).

Junge navaja kot ljudskim šolam primerne te-le zakone:

1. *Zakon o fiziološki prikladnosti ali o obstanku pripravnosti*: Način življenja, prebivališče in uredba telesa ujemajo se med seboj. Ta zakon ima v ljudski šoli vladati

brez ugovora nad vsakim prirodopisnim poukom ter biti v podlago vsakemu premišljevanju. Vedno ponavljajoče se vprašanje otrok: „zakaj?“ bodi nam migljaj, da se zanimanju otroka ne zadovoli sè samim gledanjem podobe. Pretehtujoč rastlino ne smemo se zadovoljiti s tem, da popišemo steblo, list itd., ampak povedati nam je, zakaj ima ta-le rastlina vijajoče se ali plezajoče steblo, zakaj je list običajno ploščat itd. Ali pa drugi primer: Kljun je pticam v stoterno rabo in je v pojedinih skupinah ptic upotrebovanju primerjen (žolna, krivokljun, dlesk i. dr.) Ako se na ta način organi popisujejo vedno z ozirom na njih delovanje, zanimanje učencev ostane vedno živo, katero, ako se oziramo le na obliko, kaj hitro opeša ter se umakne dolgemu času. Ako se poučuje tako, učenci se bodo privadili iskati v vsem, na kar bodo zadeli, vzrok in smoter.

2. *Zakon organske harmonije.* Vsako bitje je ud celote.

„V delavnico sem tvojo zrl,
Ki bitij si rodil brez broja!
Skrivnostno snuje roka tvoja:
Nikjer je stalne ni stvari,
A prah noben se ne zgubi.

V delavnico sem tvojo zrl,
In videl vedno sem vrtenje,
Prelivajoče se življenje,
Prerojevanje, prenavljanje,
Iz bitja v bitje presnovljanje.

— — — — — S. Gregorčič.

Kako so prirodnine zavisne druga od druge, pojasni nam ta-le znan primer. Čmrlji srkajo od glavice do glavice letajoč med iz deteljnih cvetov. Detelja jim je tedaj koristna. Pri svojem poslu obrišejo čmrlji nehotice cvetni prah od prašnikov s svojim kosmatim telesom in ga prenašajo na pestične brazde drugih cvetov, kjer se lahko prime, ker so iste lepljive. Tako posredujejo čmrlji oprašenje in tedaj oplodbo detelje, ki se brez žužkov dogajati ne more. Veliko število čmrljev je tedaj plodovitosti detelje koristno. Število čmrljev pa je z večjega zavisno od množine poljskih mišij, kajti te razdirajo čmrljem gnjezda ino satovje. Na množino mišij pa zopet upljava število maček. Kjer je tedaj mnogo maček, tam malo mišij; čmrljem se ne pokonča mnogo gnjezd, tedaj se izvali dosti mladčev, ki deteljo oprašajo — detelji kaže na veliko plodnost. — Takšnih primerov nahaja se brezštevilo. „Čudovito je stvarnik izračunil in uredil razmerje žuželkov kakor med seboj tako tudi k rastlinstvu ino k ostalim živalim. Ako dobro opazujemo, vidimo povsodi, da je nekako omejena ne le prevelika in tedaj škodljiva razmnožitev žuželk, ampak tudi opasno zmanjšanje ali pa celo njih pokončanje.“

(Dalje sledi.)

O lepoznanstvu.

Piše Ivan Klemenčič.

(Dalje.)

2. *Lepoznanstvo v človeštvu.*

Človek je človeku najbližji; iz tega izvira, da vsakdo najlezje lepoznansko zapopade to, kar se nahaja lepoznanskega v človeštvu. Tega, kar je vsakdo sam, kar v sebi nosi in čuti, ne more najti nikjer določneje izraženega, ko v človeštvu; razpoloženje, katero je tudi naše, ali vsaj biti utegne naše, najlezje spoznavamo in zapopademo.

Lepoznanstvo v človeštvu se obrača ali le bolj na vnanjost, na telesno lepoto, če ravno se mora tudi tukaj vselej sklepati na njegovo notranjost; ali pa se ozira le na njegovo notranjost, na lepoto, ki izvira iz njegovih dejanj in njegovega mišljenja, ali na dušno lepoto.

Pravilna človeška postava, ki se kaže v pravilni rasti in primernem razmerju in soglasju posameznih udov, vze sama na sebi napravlja lepoznansk vtis. Na obličju njegovem kaže se notranje razpoloženje: veselje, žalost, resnoba, obup, prostodušnost itd.

Oko je zrelo notranjega človeka; veselja se žari, kedar izraža notranje veselje in zadovoljnost, prijateljstvo in ljubezen; a tudi tuga in žalost odseva iz temnega, mračnega, sè solzami zalitega očesa. Sicer pa se v vsakem človeku nahaja vzor in spaka. Tudi drugače nelep obličje ožari se v navdušenosti; strasti pa spačijo najlepše obličje. Na dušnih lastnostih, pridobljenih po vzgoji in osodi, na volji človekovi je ležeče, katera stran zadobi v življenju prednost in veljavo.

Doba življenja daje gledé lepoznanstva človeku tudi svoj poseben znak. V otroku ljubimo njegovo prostodušnost, priprostost, nedolžnost, njegovo neprisiljeno veselost, ki zmotnjav in skrbi v življenju še ne pozna, kojemu še ni mar prihodnosti, ampak veselo uživa jasno sedanjost. V otroku se nahaja še brezmerna določljivost, ki je v nas že dovršena; ta naša lastna omejenost nasproti neizmerni osnovi v otroku, njegove čiste, še proste moči so, ki nas tako nagibajo k otrokom.

Na cvetoči mladini, na mladeniču in dekletu se kažejo najpravilniši in najlepši primeri in oblike; zato se telesna lepota najdoločneje izraža na cvetoči mladini. V mladeniču se izraža svežost, srčnost in moč ter navdušenje za vzor, ki si ga je postavil doseči v življenju.

Moža, kateri je vže poznal in okusil življenja resnobo, katerega pa nadloge in stiske no upognejo, ampak ki krepko stoji na svojem stališču, če vse okoli njega omahuje in se odločno poteza za dolžnost in pravico, znači neutrudljiva delavnost, nepremakljiva vstrajnost in trden značaj.

Sivi starček pa, katerega so skrbi in čas, delo in stiske upognile in ki je pokopal vse posvetno upanje ter vso svojo nado stavi na boljšo bodočnost, ima na sebi nekaj častitljivega, kar sili k spoštovanju.

Lepoznanska stran človeka pa se zaimore ozirati, ne gledé na vnanjost, le na lepoto, ki izvira iz mišljenja in dejanj, na dušno lepoto. V vsakem človeku se vže po namenu, ki ga ima doseči, nahaja čist, vzoren človek; dolžnost vsakega človeka je, da se vsa njegova dejanja vršijo s tem vzorom v soglasju.

Važno sredstvo za požlahtnjevanje človeštva je lepočutje kot pogoj, da se obrača k dobremu. To pa se zgodi, če se iz njih poslovanja in mišljenja prežene sebičnost, preširnost in surovost, če se vsi nagibi obračajo k temu, kar je plemenito in popolno, kar je vselej in pri vseh okoliščinah dobro in pravo. Dober okus je združen vsikdar s plemenitim vedenjem, živahnimi čustvi in jasnim razumom. Lepočutje nosi v družbo človeško jedinstvo in soglasje, odpira pot plemenitnim občutom, odpravlja vse spono in vsako nasilje, osrečuje vse človeštvo. Le tisti bi utegnil zanikati ljubkost in milino, kdor njih upliva ni občutil, komur je olikanost v govorjenju in vedenju in vsako vzorno, plemenito dejanje hinavščina in pretiranost.

Podlaga dušni lepoti je npravstvenost. Človek je umno bitje, pa ima pri svojih dejanjih prosto voljo; vže to ga povzdiguje nad vsa druga bitja; če pa pri svojih dejanjih glas uma posluša, je npravstveno bitje; to pa ga povzdigne k Bogu. Ker ima človek prosto voljo, se pri svojih dejanjih prosto določuje; vendar pa je dolžen in zavezan, vselej po zahtevanju uma ravnati, ker le tedaj ravna npravstveno. To ravno daje človeku samostalnost, da vsako poželenje, ki zahteva zadoščenja, lahko premaga; v tem obstoji dušna prostost, da npravstvena moč nagibe preoblada. Kolikor večja pa je sila, ki je potrebna, da človek stori svojo dolžnost, toliko zgubi dejanje na npravstvenosti, ker popolna npravstvenost obstoji v tem, da človek vsikdar želi le to, kar je pravo, da nagibi ne nasprotujejo temu, kar zahteva dolžnost, ampak težnjo v soglasju.

Za npravstvenost je lepočutje ali dober okus važnega pomena, da-si ne jedina podlaga, to pa zavoljo tega ne, ker npravstvenost obstoji v sebi samej, brez vsake tuje sile ali

pomoči. Kako dejanje se utegne vršiti prosto, da ga ne ovira nobedna nasprotna sila; utegnejo pa se tudi izvršitvi razne zapreke staviti, ki se imajo premagati. Tudi gledé npravstvenosti je pri izvršitvi kakega dejanja toliko več premagovanja treba, kolikor večje so zapreke, ki voljo ovirajo, da ne bi glasú uma poslušala.

Naravno je, da človek želi dobro in zametuje slabo, to pa le tedaj, če jedno ali drugo nima za seboj kakega drugega nasledka. Pogostokrat pa poželenje zahteva kako nenpravstveno dejanje zato, ker je prijetno, nenpravstvenemu pa se ustavlja zato, ker je neprijetno. Nenpravstvenost navadno izvira iz tega, ker je volja za npravstveno dejanje preslaba, ali pa je poželenje premočno. Človek se tedaj vadi npravstvenosti, če krepi voljo za dejanja, ki jih zahteva um, ali pa, da kroti in uničuje poželenje. Npravstveno utrjen človek premaga poželenje s tem, da se ravna po glasu uma, lepoznavsko izobrazenega podpira tudi dober okus.

Dober okus se kaže v dostojnosti, ljubi le to, kar je pravilno in soglasno, pa zametava vse, kar je surovo, robato in neotesano, napravlja tedaj pot plemenitim nagibom in tako pospešuje izvršitev krepostnih dejanj. Če poželenje kako dejanje zahteva, oglasi se okus in dejanje, če je ž njim v soglasju, odobri, drugače pa ne odobri. Dobra dejanja lepočutje podpira posebno tedaj, če um kako dejanje zahteva, poželenje pa izvršitev ovira, ker tu dober okus voljo podpira, da stori to, kar je dobro in pravo, pa opusti to, kar je slabo. Če je kdo še tako trdno prepričan o potrebi in dobroti krepostnih dejanj, je vendar, gledé slabosti človeške, pogosto v nevarnosti, pravo pot zgrešiti, če se zanaša le na glas uma; zato naj tudi v lepoznavskih načelih išče podpore proti strastim in svoji lastni slabosti v zvrševanje tega, kar zahtevata um in zdrava pamet.

Pod temi pogoji je človek zmožen, svoje nagibe sè zahtevanjem uma ineti v soglasju, ker dober okus pospešuje nagibe, iz katerih izvirajo krepostna dejanja, nasprotna pa ovira. Glavni namen človekov je, biti npravstveno bitje; to pa je le tedaj, če svoje dolžnosti vedno z veseljem spolnjuje, če mu je izvršitev tega, kar zahteva um, v navado in potrebo. Pri npravstveno dovršenem človeku niso le posamezna dejanja npravstvena, ampak ves njegov značaj; najtežje dolžnosti spolnjuje z lahkoto in prostovoljno, ker ne ume, kako bi bilo mogoče drugače ravnati: Vsa njegova dejanja kažejo lahkoto in nepri-siljenost, po njegovem obličju pa je razlit dušni mir, odsev dušne lepote.

Najlepši lepoznavski značaj v človeštvu pa ima verstvo, najtrdnjša vez, ki veže človeka na krepost. Od človeka gledé prirojenih slabosti ni pričakovati, da bi vedno strogo umstveno ravnal in svojih najboljših načel nikoli ne prestopil. Zato mu je pa verstvo trdna vez in podpora za krepostno življenje, posebno v trenutkih skušnjave, ko strasti skušajo umstvena načela premagati.

(Dalje sledi.)

Šola in naši časniki.

Z desnega brega Sočinega. Literarna cvetka „Rim. katolika.“ Goriški dr. Mahnič piše v zadnjem zvezku svojega glasila to-le: „V državi gre vse za plačo in zarad plače. Daj mi, pa bom podučeval, čim boljše mi plačaš, tem več in boljše bom podučeval. Srce in misli državnega zgojitelja so v plači, ne v učencih. Za drugo se ne briga, nego da dopolni svojo uro; ko ima pozvoniti, drži vže za kljuko. Izven ure so mu dijaki tuji

in celo mej podučevanjem samim, kako mrzlo si stojé dijaki in učitelji nasproti! Nikdar ali redkokrat sliši dijak prijazno besedo iz profesorjevih ust. Da bi se učitelj ogrel za kaj višega, idealnega, ter vsaj kdaj vznesel se malo nad postavno predpisani šolski predmet, se malokdaj zgodi; hvale, spodbuje boš malo ali nič slišal. Pač pa čmeren je večkrat in trmast. Za šolo se malo ali nič ne pripravlja, da bi z razumljivim razlaganjem dijakom olajšal

težja vprašanja svojega predmeta; pač pa se roti in zmerja, ako pri izpraševanju dijaki ne razumejo, in z nepotrpežljivo naglostjo boječe še bolj zmede; lunast je prišel vže v šolo, da se same klopi tresejo pred njegovo trmo, celo uro ni pa nič nego žuganje, zmerjanje, kazni, če ne še preklinjanje; sploh z vsako besedo, z vsem obnašanjem kaže, kako zopern mu je njegov stan!“ —

Mi nimamo temu drugega dodati, nego

da prejema dr. Mahnič kot profesor bogoslovja za 9 ur pouka (branja) na teden 1400 gld. plače na leto in kot sonadziratelj v malem seminišču 100 gld., prosto hrano, stanovanje in postrežbo. To kaže, da tudi dr. Mahnič poučuje zato, da „mu dajo“ in bogato dajo in dajo celo za vzgojevanje v veri(!), ki je bolj idealna nego predmeti posvetnih profesorjev. Ubogi kmet, ki si moraš vsak krajcarček davka od ust odtrgati! „Kam pridemo“?! — G—m—č.

Slovstvo.

Odgovor gospodu Jož. Freuensfeldu na oceno v št. 5. letošnjega „Popotnik-a.“ Sine ira! Jezikovna stran mojih „Junakov“ je dirnola gospoda ocenjevatelja jako nemilo. Da bi pokazal da tudi oblik, katerih gospod ne odobrava, vendar le nisem pisal tako nepremišljeno, kakor bi sodil čitatelj, evo nekoliko opazek. Da mi gre povsod le za stvar, tega, mislim, bodo prepričani oni, kateri me poznajo. Da se nahajajo nekatere nedoslednosti kakor srebrni str. 12 in srebrnim str. 11, prejšni str. 7 in prejšnjih str. 78, polk str. 13, 51, 58, 71 itd. in polek str. 14, burija str. 32, Mengušu str. 59, tega ne prikrivam, ako-ravno bi jih mogel smatrati tudi za tiskovne pogrške. Ker pa rokopisa nimam pri rokah, o tem sam ne morem soditi, a kako se se vrinile morda celo v rokopis razumeva oni, ki ve da nabiram gradivo že leta in leta. Da pa rabim silnež, silovitež in celo silovitnež v pomenu „Tyrann“ pa ni res, ker tega izraza nisem hotel rabiti, ampak rabim te besede le v pomenu „Gewaltherrscher Gewaltthäter.“ — Janežič-Bartel-ovega slovarija dakako nisem mogel vprašati za svet, ker še ni bil prišel na dan, ko sem pisal svojo knjižico in v obče slovarja ne rabim pri svojem pisateljevanju, če se ne gre za kako tehnično stvar. Sedaj sem ga pa pogledal, ali Gewaltherrscher tolnači slovar z „oblastnik“ „mogotēc“, in bi še sedaj na tem mestu, kamor sem postavil „silneže, siloviteže in silovitneže“ ne bi zapisal niti „oblastnikov niti mogotcev“, kajti „oblast in onda tudi oblastnik“ je po mojem prepričanju „potestas“, t. j. opravičena moč, mogotēc pa tudi naznanja samo mogotčnega človeka ne pa silnega, tu samo „sila“ pomenja po mojem prepričanju lat. „vis“ t. j. neopravičeno moč, za katero besedo rabijo Nemci tudi „Gewalt“ kakor za prvo.

Za Gewaltthäter pa Janežič-Bartel ne navaja slovenskega pomena, zato ne vem, kako bi ga on tolmačil. Ker pa tiči moč našega jezika ravno v priponkah in nadomestujejo te v mnogih mnogih slučajih ravno nemške sestave, sem prepričan da bo umel tudi vsak deček brez daljega razlaganja da pomenja silnež silnega človeka in ravno tako silovitež silovitega itd. Na strani 52. pišem ujeli in na isti tudi vjeli, kakor bi pisal lahko Nemeec na isti strani abfangen in einfangen, in menim da temu ne nasprotuje niti pravilo v Šumanovi slov. slovniči za srednje šole, str. 145 in 146, niti Janežič-evo na str. 149. (tretje izdaje) in sledeči. Isto velja tudi za upitje¹⁾ in „uname se strašni boj“ str. 11 = es entbrennt der schreckliche Kampf, kjer rabi tudi Nemeec lahko določni členek mesto nodoločnega, ker je govor le o nadaljevanju boja. Janežič-Bartel navaja sicer za entbrennen „vneti se“, na strani 176b pa pravi ent- (in Zusammensetzungen) raz, s, u, od. Šuman pa piše na str. 6 vneti pa dodaje v opombi: izvirna oblika (oblike v) vān, iz nje vūn in vq, iz zadnje vū in naš vè, v, u; na str. 146 pa dostavlja določno, da pomenja v lat. in nemšč. hinein in se loči od preponke u. Da se pa tu ne gre ni za lat. in (akoravno pravijo incendere) v pomenu hinein gotovo ni dvomljivo. Na str. 69 pišem „poldan“ na str. 76 pa „ob poludne“, kjer že predlog kaže, da mi oblika ni imenovalnik. Sicer pa navaja Janežič-Bartel pod besedo Mittag poludne tudi kot imenovalnik.

Za „dereč“ str. 23 naj govori Janežič 80, kjer pravi derem ima zraven pravilne oblike deroč tudi derēc kot pravi pridevnik.

Na str. 12 pišem „trobec“ na str. 21 pa „trobentač“, ker sem hotel razlikovati

¹⁾ Pišem pa zavpije radi samoglasnika, po katerem se čuje jasen v.

nemški „Hornist“ od „Trompeter.“ Janežič-Bartel teh dveh besed ne razlikuje, ker navaja za obe oba izraza.

Isti pa navaja „kristijana“, o katerem meni gospod ocenjevatelj, da zdaj pač ne rabi nobenemu pisatelju, če tudi je pravilniša od „kristjana“ samo za „Christ.“

„Morija je bila tako strašna itd.“ pišem na str. 8, ker sem hotel rabiti premišljeno „nomen actionis“, katero se mi dozdeva močnejše od pomora (od pomreti). Da si treba misliti kugo poosebljeno, ni treba dostavljati, saj nahajamo ravno v narodnem poverju in v narodnem govoru poosebljevanje tako pogostoma.

Pod slavnim nadvojvodom“ na str. 21. je po mojem mnenju tudi prav navadno, ker se drži narod moške sklanje tudi za moške samostavnike na a, kajti analogija mu velja več nego pravilo.

Na str. 29. pišem: „Ravno takega junaka se je skazal korporal Karol Stoj.“ Da ne morem pisati „odlikoval se je junaka“, mi bode pritril vsak. To bi tolmačil nemški: als ebensolchen Held er (be) wies sich . . .“ Temu ne ovira, da navaja Janežič-Bartel pod „beweisen“ samo „dokazati (-ovati)“ in „spričati(-evati)“, kar tu refleksivnega „sich beweisen“ ne jemlje v poštev. Pod besedo „erweisen“ pa navaja za „sich erweisen“ prav po mojem: skazati(-ovati)“ se, pokazati se. — „Obrnen“ pišem bo Suman-u str. 63, Janežič pa ima dvignen in dvignjen. — Na str. 38, „straže so budele“ glej Janežič-Kleinmayr pod besedo budeti in primeri Janežič-Bartel-a, ki piše rudeč in rdeč. Na str. 39 „rudeča kri je curjala“ (v oceni je „culjati“ tiskovna pomota) in menim, da ta oblika tudi mladine po Slovenskih goricah ne bo begala, ker ima mladina gotovo toliko čuta za jezik, da bo uvidela na prvi mah, da, izvira od „curiti“ oziroma od „cureti.“ — Unima gl. Janežič slov. str. 63. — „Podati se je morala posavka“ str. 50 gl. Janežič-Bartel pod besedo „ergeben“ za sich ergeben“ podati se in udati se. — Na str. 53. prijahaj gl. Janežič-Bartel pod besedo „reiten“ jahati, jašem in jaham, toraj tudi prijašem in prijaham. — Trdno se pa zanaša Teodozij na božjo pomoč (str. 32), ker sem hotel poudarjati nedovršeno trpeče zaupanje njegovo.

Zakaj sem pisal to? Samo da bi pokazal, da sem vedel zakaj pišem tako in ne drugače. Sicer pa menim, da v mnogih slučajih, kakor kedaj naj pišemo v in u itd. odločuje vedno le subjektivno mnenje pisateljevo. Pisava se bo pa utrjevala tim

bolje čim več bode čitala naša mladina, čim bolj jo bo zanimala vsebina. Sicer se pa zahvaljujem gospodu ocenjevatelju na las-kavi oceni in mu obetam, da bom delal tudi za naprej po svoji moči za mladino in se rad držal tudi svetov o pisavi, kolikor bo moč.

Fr. Hubad.

Novosti.

„Narodne legende — nabral, izdal in založil Anton Kosi, učitelj v Središču. I. zvezek. V Ptuj u natisnil W. Blanke“. Cena 18 kr. To je naslov novi čedni knjižici. — Za slovensko ljudsko šolo navdušeni mladi nabiratelji, ki svoje pero kaj pridno namaka šoli v prid, ponuja na 39 straneh mičnih narodnih legend v gladkejši slovenščini šolski mladini; otroškemu srcu se bodo izvestno dobro prilegle, pa tudi odrasčene bodo kolikor toliko kratkočasile, kakor so mene. Božje lastnosti, kakor so: vsemogočnost, vsevednost, neskončna modrost, največa pravičnost itd. se v legendah teh kristjanom kaj lepo predočevajo, kar jih še bolj priporoča. Ko jih je najnastletni sinko moj prečital, odgovoril je na moje vprašanje: „Lepe so te pripovedke, samo, da bi jih bilo več!“ Podvizajte se toraj, gospod učitelj Središčanski, da pridejo skoro na svitlo še obljubljeni zvezki!

Zavski.

„Službovnik (Dienst-Reglement) za cesarsko in kraljevo vojsko. Tretji del. Pehota in lovsko četa. Poslovenil in založil Andrej Komel pl. Sočebčan, c. in kr. major v pok. — Drugi natis službovnika iz leta 1876. §§ 1—21. Ljubljana, 1890. — Samozaložba. — Tisk „Nar. Tisk.“ — To je naslov ravnokar izdani ročni knjižici, katero je spisal in vdrugič izdal marljivi naš pisatelj, major v pok., gosp. Andrej Komel pl. Sočebčan, ki je naše slovstvo obogatil vže s celo vrsto vojaških knjig. Kar smo spregovorili o knjigi: „Organizacija vojsstva“ v 4. šte. našega lista, velja sploh tudi o novem delcu, na katero s tem zlasti tovariše-vojake nujno opozarjamo.

„Službovnik“ dobi se pri gosp. pisatelju v Gradcu, Grazbachgasse Nr. 40 po 15 kr. iztisek brez poštnine. Kdor jih naroči najmanj 12, dobi jih poštnine proste.

Časopisi.

„Školski vrt“: List za promicanje školskoga vrtlarstva, pčelarstva in svilarstva. Tak je naslov listu, katerega vže drugo leto ureduje in izdaja g. Miroslav Cugšvert v Zagrebu. Školski vrt izhaja vsak mesec jedenkrat in stoji 2 gld. na leto.

Vsak razborit učitelj je dandanes gotovo pričnan, kolikega pomena je dobro urejen šolski vrt za ljudsko šolo, kako eminentno vzgajilo in učilo je haš isti. Da se pa šolsko vrtinarstvo, bučelarstvo in svilarstvo v Hrvatih povzdigne še na višjo stopinjo, napotilo je g. M. Cugšvert-a, da je pred letom dni

ustanovil zgoraj napominjan list, ki vrlo dobro pospešuje označeno si zadačo.

Vsebina 1. št. 1890 je ta-le: Na pragu drugega godišta. — O načrtih za šolske vrtove. — O sjemenu kulturnih bilin. — Pabirci iz nauke o bolestitih bilja, imenito kulturnoga (I.). — Svrha ručnomu radu u pučkoj školi. — Gospodarska riznica (zakladnica). — Književnost. — Svaštice. — Viestnik. — Listak prinaša pesem „Pjesma zimi“ in pripoved „U zgodan čas“, ki se nadaljuje. — V 2. št. nahajamo te-le samostojne članke: Prilozi k metodici školskoga vrta. — O sjemeništu kulturne biline. — Nekoliko rieči o školskih vrtovih. — Nešto iz historije vrtlarstva (I.).

Vše iz navedene vsebine lahko posname čitatelj, koliko dobrega in poučljivega prinaša „Školski vrt“, kateremu želimo najboljši napredek ter ga vsakemu slovenskemu učitelju najtopleje priporočamo. K.

„Škola“. List za učiteljstvo i sve prijatelje školstva. Ureduje in izdaje g. Marijan Vuković v Oseku. Izhaja v 1. dne vsakega mesca in stane 2 gld. na leto.

V uvodnem članku „Naš program“ pravi g. M. Vuković, ki je list ustanovil ob novem letu, da se

čestokrat sliši od učiteljev, naj bi izhajal tak list, ki bi se bavil večinoma z njihovim strokovnopraktičnim delovanjem in njihovimi praktičnimi potrebami. Zato se bode ta list bavil največ z glavnimi metodičnimi vprašanji in s podukom v ljudskih šolah, kaže to v praktičnih razpravah. Poleg tega bode razmotrival tudi administrativne poslove šole in učiteljev opozarjal na razne odnošaje, kolikor so isti v zvezi z delovanjem in nalogo šole in učiteljstva. Na ostala znanstvena in teoretična šolska vprašanja oziral se bode le po potrebi. Kratko rečeno ima „Škola“ cilj, čitatelje seznanjevati le s praktičnimi zadevami šole in učiteljstva, sploh v večji meri obdelovati praktično metodiko raznih predmetov, k čemu jej želimo dosti vspeha.

1. broj „Škole“ ima sledečo vsebino: Naš program. — K preustroju osječke više djevojačke škole. — Praktično tumačenje štiva (Djetinja zahvalnost). — Napisivanje brojeva. — Mali pogled na čistoću i poredak u školah. Pedagoška iskrica. Lieva ruka. Odjelivanje dječaka od djevojčica u školi i u društvu. Školstvo u Ugarskoj. Učiteljski sastanci. Školstvo u saborskom proračunskom odboru. — Književnost. — Viesti. — Listovnica. — K.

LISTEK.

Pisma iz Sibirije.

III.

Ni je menda nehvalnežnejše stvari na svetu, nego je politikovanje. Dosti besedičenja . . . malo jedra . . . često nepotreben vik in krik . . . napósled malo ali nič vspeha. S temi besedami izražen je blizu ves program politikovanja.

Vrhu tega ima politikovanje mnogokrat zle posledice. Ta si opeče prste, drugi si pokvari želodec, zopet tretji si naleze „politični nahod“, da ga dalje časa glava boli.

Vélika sreča je torej za nas učitelje, da naše oblasti takó po očetovsko za nas skrbé ter nam ne dopuščajo, da bi se vtikali v politično borbo in strankarski boj. V tem oziru smo srečni zlasti v Sibiriji. Tú ni nobenega izziva in ne odziva. Povsod vlada „slava Bogu v višavi in mir ljudem na zemlji“, izvemši kako „Kirchthurnpolitiko“, katero tirata kaka sosedná trga ali bližnji vasi. —

Navzlic temu zavré časih nemirna kri v žilah Vašega Sibirčana, da bi malce zaropotal, ko bi se ga kdo bal. Ker mu pa ni dovoljeno mešati se v visoko politiko, spravi se je na šolsko politiko, katero sme in mora gojiti vsak zaveden učitelj.

Za gradivo mojemu politikovanju zbral sem si pa nalašč, č. g. urednik, Vaš list: „Popotnik“. Gotovo pričakujete, da bom zavihnol svoj nos in jel preresetavati članke Vašega lista, pretipajoč mu srcé in obisti, kakor to radi storé nekoji razvajeni čitatelji, katerim redkokdaj ugaja kak spis. No tega storiti res nimam povoda. Nasprotno! Kar naravnost Vam povem, da imam skoraj otročje veselje z vsebino Vašega lista. Da si nekateri trdé, da apetit med kosilom rase, vendar želim, da nam vedno podajate takó tečne hrane!

Ne bodem torej kritikoval duševnih proizvodov „Popotnik-a“, g. urednik, pač pa gmotno stran Vašega podjetja. Prvé nistem zadovoljen s primerno pičlim številom Vaših naročnikov; Vi tudi ne, g. urednik, ka-li? — Ni mi sicer natančno znano, kakó je „Popotnik“ razširjen mej našim učiteljstvom; tega sem pa uverjen, da je po Slovenskem še izvestno mnogo učiteljev in še več učiteljic, ki niso „Popotnik-ovi“ naročniki. Take učitelje, ki morda rajši segajo po tujih, često slabših novinah, take prigovarjati na naročbo, reklo bi se govoriti gluhim ušesom. Kdor nima toliko razsodnosti, ljubezni do stanú in materinščine, da bi podpiral domač strokovni list, ta je ali zabít malomarnež ali ni naše gore list. Sploh si ne morem misliti ljudskega učitelja, katerega bi ne zanimalo zvedeti kaj o svojih sodrugih, katerega bi ne veselil napredek šolstva in učiteljstva in kateri bi ne hrepenel po nadaljni naobrazbi. Kdor tega ne kaže, ne zasluži nikakor lepega naziva: učitelj.

Od strokovnega lista kaj radi mnogo zahtevamo; zato pa ne skrbimo, da je gmotno podkrepjen. Naš „Pop.“, ki je takô možato spregovoril besedo potegnivši se neustrašeno za našo čast, (kar bode sigurno tudi v bodoče storil,) zasluži baš sedaj, da se učiteljstvo mnogobrojneje naroči nanj. Saj je „Pop.“ naš najboljši prijatelj, boritelj in vodnik. Oklenimo se ga torej vsi, da bode lahko hrabro in krepko vihtil učiteljsko zastavo ter z uma svitlim mečem premagal tmino duhá!

Druge pega, ki na prav nečastni način omadežuje marsikaterega naših učiteljev, je netočno plačevanje naročnine. Ali ni sramota za nas, če moramo v listnici upravnništva redoma in v raznih variacijah čitati: „Prosimo vse p. n. naročnike, ki se nam niso nič naročnine poslali, ali kateri še celó od *prjéneg* časa kaj dolgujejo, da v kratkem izpolnijo svojo dolžnost itd. itd.*)

To je neodpustljiva malomarnost ónih naročnikov, ki po nepotrebnem uredniku lista delajo sitnosti in zavirajo ves razvoj podjetja. Vsako izdavanje lista zahteva stroške in sicer obile stroške za tisek, popir, ekspedicijo itd. itd. Iz česa naj se stroški pokrivajo, ako ne iz naročnine? „Reptilienfondov“ pri nas Slovencih ní! Iz nič pa ní nič!

Ako tedaj naročniki ne storé svoje dolžnosti o pravem času, pride izdajatelj lista nehoté v zadrego, če ni kapitalist. S tem pa list nima več sigurne gmotne podloge, postane več ali manj odvisen ter časi o kočljivih stvaréh ne more več takó nevstrašeno govoriti, kakor bi sicer rad. Mislim, da me bodo čitatelji umeli, kam merim. In vprašajmo se dalje, ali je to hvaležnost do urednika, ki se neprenehoma trudi povzdigniti list, da bi zadovoljeval vse čitatelje, pri tem pa si je vedno v skrbéh, ne bode-li poleg duševnega napóra in ogromnega dela še trpel — gmotno škodo? Nedostaje mi pravega izraza, da bi primerno šibal stvari škodljivo malomarnost takih naročnikov. —

Pred kratkim sem čital v nemškem pedagogičnem listu, kako člankar svetuje učiteljem postopati, da si prihranijo naročnino 4 gld. Predlagal je namreč, naj položijo vsak dan po 1 kr., ob nedeljah in praznikih pa po 2 kr. v stran in takó dobé naročnino. Nam slov. učiteljem pa še vsak dan ní treba odtrgati si borneya krajevarja. —

Roko tedaj na sreč vsi p. n. naročniki z zaostalo naročnino. Storitve svoje dolžnost in pokažite s tem, da vam je mar za obstanek in daljni razcvet našega strokovnega lista, ki se odločno poteguje za našo čast? Tak list zasluži pač obilno gmotno podpore. In če smo si svoj list gmotno podkrepili, ali si nismo s tem vže osigurili neupognenega boritelja, ki bo povzdignil naš ugled. Opérimo torej še navedeni grdi madež. Naročujmo se mnogobrojneje na „Pop.“ in odrajtajmo tudi naročnino pravočasno! ter tako gmotno podkrepimo glasilo „Zaveze“, da se bode lahko neodvisno in krepko razširjalo nam čitateljem v veselje, pouk in zabavo, stanu našemu pa v ponos in čast.

Vam pa g. urednik želim od srea, da moj glas ne ostane glas vpijočega v Sibiriji!** Vederemo!

Sibirčan 2.

*) Taki opomini so tudi upravnistvu kaj neprijetni; še neprijetniše, celo bridko delo pa so mu opomini po listih, ker ga stanejo mnogo truda in poštnih stroškov, a so imeli dosedaj — žal! — le malo uspeha!

Uredn.
Uredn.

**) Bog Vas usliši!

Društveni vestnik.

Od Voglanje. (O zborovanju Celj. uč. dr. 2. marčija t. l.) Prijatelja izgubiti, ki pozna z vsemi naše težnje, priznava naše delovanje, to je težko, bridko. Jedinega podpornega uda, bivšega prof. Mih. Žolgar-ja, ugrabila je našemu društvu nagloma neizprosna smrt. Otvorivši zborovanje posvečuje predsednik njegovemu spominu nekoliko prav prisrčnih besed, slikaje rajnega požrtvovalnega rodoljuba in vzlastnega prijatelja ljudskemu učiteljstvu. V znak žalosti dvignó se zborovalci s svojih sedežev z gorečo željo v sreč: „Bodi zemljica lahka blagemu pokojniku!“ — Lepi pesmi „Tiha luna“ in „Rožica“, ki ste se potem zapeli, razvedrili ste nam tožnega duha. — Pri društvenih zadevah omenja predsednik in dá na ogled hrvatski list „Školski vrt“ v provspeh šolskega vrtnarstva, bučelarstva in svilarstva, naznanja, da je „Zavezi“ poslal imenik novega odbora in društvenikov obsegajoč 2 častna, dosedaj 1 pod-

pornega in 29 pravih članov, prečita pismo g. Petriček-a, s katerim poroča, da mora odložiti načelníštvo slavnostnega odbora o priliki zborovanja „Zavezinega“ v Celju, ker je sprejet v obrtno-strokovni tečaj v Gradcu. Iz istega vzroka izostati mora Petriček-ov govor. „Kakó počitujem učencem desetinska števila.“ Z veseljem mi je bilježiti lep dar (5 gld.), kateri je poslala slavna Ptujška posojilnica slavnostnemu odboru v podporo povodom Zavezinega zborovanja. — Točka „uradni spisi“, kakó bi se namreč popravili, zboljšali, učitelju pa delo vsaj nekoliko okrajšalo in zlažšalo, reševala se je prav živo in širno, ker je bilo res toliko mislij kolikor glas. Obsirna snov se ni mogla izcрпи, ter se bode nadaljevala v prihodnjih skupščinah. — Dostikrat je učitelj na kmetih takó od sveta oddaljen, da pogreša svetov in izkušenj svojih tovarišev o vprašanjih, koje kličé na dan sedanji šolski pouk, ki dela učitelju, tudi

vše izvežbanemu, tu in tam preglavice. Naš načelnik, g. Brezovnik, je zato dobro pogodil ustanovitvi pri društvu „vprašalno škrinjico“, kamur naj bi o kočljivih stvareh metali učitelji svoja vprašanja, katera bodo reševali društveniki o skupščinah, ne da bi se razglaševala imena dotičnih vprašalcev. Tako sta pri zadnjem zborovanju metodiško prav rešila nalogi iz IV. računice str. 42, naloga 6, in str. 44, nal. 39, gg. Gnus in Brinar. G. Brezovnik odstopi kot delegat „Zaveze“ in izvoli se mesto njega g. Brinar. Namesto g. Petriček-a izvoli se g. Gračnar za načelnika slavnostnemu odboru. — Končno mi je še pohvalno omeniti g. Stritarja, ki hoče svoj prosti čas brezplačno žrtvovati spisovanju sekiric za razne glasove, ki se bodo razdeljevali med gg. pevce, katerim bode potem možno se doma pridno vaditi, ter tako pospeševati društveno petje. Isto tako zaslužijo pohvalo dragi tovariši iz laškega okraja, kateri se ne bojé niti dolgega pota niti stroškov, da le vestno prihajajo k skupščinam. Priporočamo je v posmemu nekaterim tovarišem iz celjske okolice!

Streljak.

Iz Ptujске okolice. Naše učiteljsko društvo imelo je 6. dan februarja svoje letošnje glavno zborovanje, katerega pa se je udeležilo le pičlo število udov. Prisoten je bil tudi vrli naš okr. šolski nadzornik, g. Janez Ranner, katerega g. predsednik v imenu navzočih srčno pozdravi. Gospod nadzornik nam je dal nekatera pojasnila o izdelovanju učil in o drugih zadevah, za kar smo mu bili prav hvaležni. Gosp. predsednik se g. nadzorniku na njegovi ljubezljivosti tudi dostojno zahvali. Gosp. Eduard Prettenhofer v Gradcu podaril je šolam ptujске okraja mnogo pisank; izreče se mu zato v imenu društva prisrčna zahvala. Dopis upravnega odbora „Zaveze“ o sklepih z dne 3. oktobra m. l. vzame se na znanje in potrebno ukrene. O knjižnici „Družbe sv. Cirila in Metoda“ pa je krožila nabilna pola z dobrim vspehom. Češki časopis za otroke: „Male Noviny“, kojega izdaje Ant. Jandl, se je priporočal.

Iz odborovega poročila o društvenem delovanju v preteklem letu povzamemo, da je število udov proti lani za 7 naraslo in da so ognjišče, okoli katerega smo se zbirali in pri katerem smo se ogrevali za napredek in slobodo, bila znanstvena in poučna predavanja, in sicer: 1. „O kulturi ameriske trte.“ (G. J. Balon); 2. „Zgodovina Urbanske šole“ in „Iz življenja slavnih mož iz Urbanske fare“ (g. Ivan Kotzmuth); 3. „O zdravilnih rastlinah“ (g. Grebenec) 4. Razni pogovori o vprašanjih uradne konference. Ti govori so se vršili v 6 zborovanjih. — Slomšek-ova nagrada je do 17. januarja 1890. narasla z glavnico in obresti vred, ki so se zopet naložili na 117 glđ. 85 kr. — Društveno gmotno stanje je bilo sploh povoljno. Manj zadovoljen sè svojim poslom kakor blagajnik pa je bil knjižničar, ker se to-

variši le malo zanimajo za njegov odsek in bogato knjižnico. On kakor g. predsednik se zana prejšnji svoji častni službi odpove. Slednji zato odkloni, ker je z delom preobložen ker se njegove moči tudi drugod zahtevajo in ker predsedništvo prevzame g. J. Robič naduč. pri Sv. Vidu. Hvala in čast g. Kavkler-ju, ki nas je s krepko roko vodil v minolem letu. Za prihodnje leto sestoji društveni odbor iz teh le gospodov: Janko Robič, predsednik, D. Serajnik, podpredsednik, M. Šijanec in M. Trstenjak, tajnika, F. Zopf blagajnik, A. Ogorelec, knjižničar, I. Možina, F. Žiher in F. Šijanec odborniki, I. Grebenec in B. Weinhardt pregledovalca računov. M.

Iz šol. okraja goriškega. Zborovanje učiteljskega društva za goriški okraj v Gorici, dne 6. marcija je bilo povoljno obiskovano. Petintrideset gg. učiteljev in še pet gč. učiteljic je lepo število. Veseli nas posebno, da so poslednje pokazale, da jim je tudi mar za društvo.

Po predsednikovem pozdravu in izvolitvi dveh zapisnikarjev prečita g. M. Mlekuz zapisnik zadnjega zborovanja, ki se jednoglasno odobri.

Na dnevnem redu je bilo:

I. Poduk v petju na ljudski šoli, o katerem je poročal g. Fr. Volarič, znani skladatelj. V dolgem poročilu omejil se je le na petje po posluhu; o petju po notah govoril bode prihodnjič.

II. Opis jedne občine v okraju v namen, katerega si je stavilo učiteljstvo naše, da izda opis celega okraja. G. P. Medvešek opisal je občino Opatjeselo, jedino na Krasu, ki spada h Goriškemu okraju, v zemljepisnem, zgodovinskem in narodnoznanstvenem obziru.

Opominjamo, da bi se učitelji z opisovanjem posameznih občin podvivali, da vsa zadeva ne zaspi.

Med posameznimi predlogi omenjamo naj zloglasnih napadov stare „Soče“ na šolstvo in učiteljstvo. Posvetovanje bilo je kaj živahno. Slišala se je marsikatera pikra beseda.

G. predsednik T. Jug razjasnil je, da je našega društva odbor obrnil se do učiteljskih društev za Sežanski in Tolminski okraj, da bi poizvedel njih mnenje. Vsa društva so za to, da se kaj storiti mora proti takim napadom. Tudi slavni c. kr. okr. šolski svet Goriški posvetoval se je o tej zadevi. Razposlal je vsem vodstvom ljudskih šol okrožnico, da naj učiteljstvo ne odgovarja zlobnim napadom v političnih časopisih, ampak z dejanjem dokaže, da napadi niso osnovani.

Z ozirom na to se je skenilo, ne odgovarjati in zagovarjati se v polit. listih. Da pa ne bode šolstvo in učiteljstvo trpelo škode vsled takih napadov, pooblastil je občni zbor društven odbor, da se obrne s prošnjo do sl. c. kr. okr. š. sveta in presl. c. kr. deželnega šolskega sveta, da oblasti varujejo interes šolstva in učiteljstva.

Radovedni smo, ali ponehajo napadi; drugače

se bode moralo kaj zdatnejšega storiti. Izbijati bo treba „klin s klinom“; gradiva je vže preveč; sicer

pa počakajmo, kako se stvari dalje izmotajo, kajti položaj ni še jasen. —r.

Dopisi in druge vesti.

Iz Dunaja. (Šola in državni zbor.) Dne 12. t. m. imela je šolska komisija gospodske zbornice svojo sejo, v kateri so avstrijski škofje označili svoje stališče proti ljudski šoli izročivši nastopno izjavo, katero je čital kardinal grof Schönborn:

„V prvi seji šolske komisije gospodske zbornice dne 28. febr. t. l. rekli so podpisani člani šolske komisije, da hočejo poskusiti od vlade same za potrebno spoznano premembo zakonov z dne 14. maja 1869 in 2. maja 1883 tako uravnati, da se ustreže opravičenim zahtevam katoliške cerkve. To uravnava si usojajo predpisani člani zboru zastopanih kraljevin in dežel v naslednjem natančneje pojasniti.

Po določbah gori omenjenih zakonov (§ 20), stariši ali njih namestniki svojih otrok ali varovancev ne smejo pustiti brez poduka, ki je za javne ljudske šole zapovedan!

Večina starišev, oziroma njih namestnikov je torej postavno prisiljena (§ 23.), svoje otroke ali varovance v javne ljudske šole pošiljati. Javna ljudska šola je torej prisilna šola, in stariši ali njih namestniki se morejo s prisilnimi sredstvi siliti (§ 24.), naj skrbé za to, da njih za šolo godni otroci redno v šolo hodijo.

Podpisani sedaj nočejo pretresati, ali je prisiljeno šolstvo sploh opravičeno ali ne, vendar pa mislijo, da je prisiljeno šolstvo, kakoršno imamo pri nas, le v tem slučaju dopuščeno in znosno, če se ž njim katoličanom ne krati najsvetejša, po ustavnem zakonu (člen 14.) zagotovljena pravica popolne verske svobode in svobode vesti. To se [pa brez dvoma godi, če postavnim zastopnikom katoliških za šolo godnih otrok ni mogoče dati jim po javnih ljudskih šolah take vzgoje in takega pouka, kakoršen se jedino vjema z načeli njih vere in kakoršnega tirja njih vest, ki jim torej naklada dolžnost, zopet in zopet povzdigniti svoj glas za katoliško uravnava ljudske šole. Zavest, da z drugimi vred zvesto spolnjujejo vse državljanske dolžnosti, mora njih zahtevam dati še večjo veljavo.

Pa še v veliko višji meri so škofje zavezani, da za izročeno jim čredo Kristusovo tako uravnava javnih kot prisilnih šol zahtevajo, da se otroci ne bodo versko-nravno vzgojevali po nauku premenljivih šolskih mnenj, ampak po nepremenljivih načelih sv. vere, in da ne bodo izurjeni samo v znanostih in ročnostih, ki so potrebne za to življenje, ampak da postanejo zmožni, doseči tudi svoj večni namen; to je podlaga za odgojo v resnici poštenih ljudi in članov državnega in cerkvenega občestva.

Ta dolžnost podpisanim veva, da za katoliške otroke zahtevajo katoliške javne ljudske šole, kar hočejo v naslednjih točkah natančneje določevati:

1. Javne ljudske šole naj se tako uravnajo, da bode katoliškim otrokom redoma mogoče jih obiskovati, ne da bi bili namešani z otroki drugih veroizpovedanj.

2. Na katoliških javnih ljudskih šolah morajo biti vsi učitelji katoličani, morajo se izobražati na katoliških učiteljskih pripravnicah in si morajo pridobiti tudi zmožnost, učiti katoliški krščanski nauk.

3. Pri nameščanju učiteljev na katoliških javnih šolah je organom katoliške cerkve dovoliti toliko upliva, kolikor ga je treba, da se zagotovijo o primernem delovanju prosilca, ki se naj namesti.

4. Krščanski nauk naj se v teh šolah po sodelovanju učitelja razširi, drugi pouk pa, kakor tudi učni načrti in pripomočki naj se tako uravnajo, da se v njih ne le nič za katoliške otroke spodtakljivega ne nahaja, ampak da je vse v lepem soglasju s katoliškim značajem šole.

5. Glede nadzorstva katoliških ljudskih šol in učiteljskih pripravnic treba je katoliški cerkvi dati priliko, da njih verski značaj vsestransko in zdatno varuje in pospešuje po svojih zakonito nastavljenih organih.

Konečno naznanjajo podpisani, ne da bi se spuščali v politična razpravljanja, da so pripravljeni zastran svojih zahtev z merodajnimi krogi na dalje se razgovarjati.“

Na Dunaju, 12. marca 1890.

Podpisani so: Franc kardinal Schönborn, knez in nadškof praski, Janez Zwenger, knez in škof sekavski, Jakob Missia, knez in škof ljubljanski. —

Po tej izjavi oglasi se minister za uk in bogočastje baron Gautsch takó-le: „Ker zahteva izjava, ki so jo prečastiti škofje dali ne le kot člani gospodske zbornice, ampak v imenu prečastitih škofov, katerih dolžnost je skrbeti za verske koristi katoliškega prebivalstva, z ozirom na važni obseg od vlade resen in natančen preudarek, ne bom zamudil, da bi o njej ne poročal ministerskemu совету ter prosil njegovih sklepov. V ta namen prosim g. predsednika, naj sejo sklene ter visoko komisijo še le takrat zopet skliče, ko mi bode mogoče naznaniti vladni odgovor.“

Na to sklene knez Czartoryski sejo, ki je trajala jedva nad 10 minut, z opazko, da bode nadaljevanje razprave gg. članom šolske komisije pisмено naznanil

Kranjsko, 20. marca 1890. l. — Črni oblaki se nam učiteljem zopet nabirajo na nebu, resni se nam bližajo zopet dnevi! Od kod? No tega mi ni treba praviti —, to vé itak vsak zaveden učitelj. — A povdarjati moram, da nam je budnim biti bolj, nego kedaj poprej! Dá, čvrsti bodimo ter ko skala trdno stojmo na braniku časti svoje! Ti pa vrli „Popotnik“ bodi vselej nam prapor, s kojim na čelu se hočemo krepko v bran staviti sovragom našim! „Zaveza“ naš ščit, „Popotnik“ pa naš prapor!

„Popotnik-ov“ napor za čast učiteljsko, neustrahljivo njegovo zagovarjanje o zadevi našega ugleda ter naših pravic — napram nevestnim obrekljivcem našim — pridobilo mu je po Slovenskem vže dokaj prijatelj. Dokaz temu jako laskav dopis „S Temenice“ v 63. številki z dné 17. marca t. l. v prvem našem dnevniku — „Slovenskem Narodu!“ Ta dopis slóve:

Od Temenice, 14. marca. [Lzv. dop.] „Čast Bogu! vendar sem dočakal dneva, ko se upa učiteljski časnik moško in odločno potegniti za učiteljstvo, odbiti krivičen napad na „novo šolo“, vzdihnil sem s pravim srčnim zadostilom, prečitavši konec dopisa: Ljubeznjivosti „Stare Soče“ v 5 št. „Popotnika“.

Pozna se, da je spisal ta dopis vešč umnik, — mlad učitelj —, kakor se nazivlje sam. Ves dopis je stvarno, a živo pisan. Ne namerjam, podajati vsebine njegove, a opozarjam nanj slovensko učiteljstvo, zlasti kranjsko, da ga čita v 4. in 5. št. letošnjega „Popotnik-a“. Uveri se samo, da je „Popotnik“ časnik, ki popolnoma zaslučuje našega zupanja. Takšnega zagovornika nam treba — imamo ga — oklenimo se ga!“

S to željo končujem tudi jaz svoj današnji dopis!

Brúno.

Iz Kočevskega okraja. (Raznoternosti.)

V teku dobrega meseca vzela nam je neizprosna smrt na Kranjskem troje tovarišev. — 25. januarja umrl je v Gribljah pri Črnomelju učitelj g. Peter Kambiš v 21. letu, 3. t. m. pa nadučitelj g. J. Krmavner v 33. letu. Istega dne je zatisnil za večno oči tudi g. učitelj Ferdo Vigelé na Robu v našem okraju umrl je po dolgej bolezni v 49. letu svoje dobe. Vigelé je bil vesten učitelj, vrl narodnjak in blaga duša. Zapustil je udovo in več otrok. Stareji sin se šola na ljubljanskem učiteljišču. Blagega pokojnika je spremilo k večnemu počitku — 5. t. m. — 6 učiteljev z Velikih Lašč, Dobropolj in Sodražice ter 3 duhovniki in obilo ljudstva. Prišlo bi bilo še več tovarišev, a niso zvedeli pravočasno žalostno vest. Lahka mu zemljica!

Leta 1884. umrl je na Robu mlad učitelj Edv. Raktelj in hvaležno ljudstvo postavilo mu je lep spomenik. — Dosedajni vodja našega okrajnega glavarstva, g. dr. Lud. pl. Thomann je, kakor znano, imenovan okrajnim glavarjem. Učiteljstvo je pozdravilo

to vest z velikim veseljem. G. okrajni glavar, ob jednem predsednik c. kr. okr. š. sveta, je učiteljem naklonjen in nepristransk.

G. ribniški dekan in častni kanonik, Martin Skubic, ki je že dolgo vrsto let ud c. kr. okr. šol. sveta kočevskega, je odlikovan z viteškim križcem Fran-Josipovega reda. Zupanec Ivan.

Iz Gradca, meseca sušca. S 1. dnem meseca marca t. l. otvoril se je na c. kr. državni obrtni šoli v Gradcu tečaj, ki je namenjen učiteljem, delujočim na obrtnih nadaljevalnih šolah. Ta tečaj obiskuje 15 učiteljev in sicer 8 Štajercev, 2 Korošca in 5 Kranjcev.

Velezanimivi ta tečaj daje nam na teden po 34 obligatnih ur pouka, ki pa slehern dan naraste vsaj za 2 uri (treba je posebe pritegniti, da izdela vsak, kar mu je storiti) tako, da smo vsak teden 46 ur pod streho državne obrtne šole.

Predmeti so razdeljeni na mesece, tako da imamo vsak mesec druge predmete in drugo razdelitev učnih ur. Za mesec sušec je napovedano na teden po: 15 ur geometričnega risanja, 6 ur prostoročnega risanja, 3 ure stavbarstva, 3 ure Maschinen-Elemente, 3 ure oblikoslova in 4 ure Säulen-Ordnungen. Vsi ti predmeti so jako zanimljivi, kajti obsegajo zgolj nam dosedaj nepoznato stvarino, a profesorji, zgolj veščaki, predavajo toli zanimivo, da se ne utrušiš poslušati predavanja jednega in istega predmeta po tri ure skupaj, kakor se na pr. pri geometričnem risanju po petkrat na teden zgodi. —

Za mesec april napovedano je isto tako po 34 ur na teden, vendar odpade takrat geometrično risanje in vstopi mesto tega nauk o projekcijah v istem številu ur. Vsi drugi predmeti ostanejo ob istem številu ur. —

Zna se, da so troški, ki nam jih povzročuje ta šola, res veliki, pa da so občutljivi za ljudskega učitelja tembolj, ker mu niti doma na deželi ne preostaja novcev za dragocena učila, kakoršna si moramo tu ob dragem mestnem življenju kupovati. —

No, tolažimo se pač s tem, da bode ta kurz obrodil obilen sad vsem vdeležencem, če ne prej, pa vsaj takrat, kadar bo stopil z nova pred svoje učence, katerim je posredno ta kurz tudi namenjen. H.

(Gospod profesor Lavtar) spisal je pred kratkim pod naslovom: **Erwiderung auf den Artikel Besprechung über Lautars Rechenbücher in der Grazer „Pädagogischen Zeitschrift“** polo 8° obsegajočo polemično razpravo, katera zadržuje gledé metodike računstva toliko zanimljivega in poučljivega, da si ne moremo kaj, kakor da opozarjamo naše učiteljstvo na omenjeno brošurico, ter ji priporočamo, naj jo pazljivo prečita. Založnika Ig. pl. Kleinmayr in Bamberg v Ljubljani sta poslala ta Lavtar-jev odgovor vsem šolam. Če pa ga katera šola ni prejela, naj se zanj oglasi pri založnikih

(Nesreča v šoli.) Z Jesenic na Gorenjskem se „Slovenec“ poroča: Dne 7. t. m. se je igrala v šoli dvanajstletna deklica Mina Pretnar z dinamično kapico ter praskala s peresom dinamični prah. Dinamit se urname in nesrečni deklci na levi roki od-

trga tri prste, na desni roki in po obrazu pa jo zelo rani. Tri učenci so bili v groznem strahu. Ko se je deklica zavedla, povedala je, da je nevarno igrac dobila od svoje součenke, katere oče je rudokop. Preiskava se je pričela.

Raznoternosti.

[Bilion.] Besedo bilion izgovorimo lahko v dveh sekundah, napišemo pa v desetih. Toda šteti po jedni do biliona nemogoče je človeku. Dokaz zato. V minuti možno je došteti do 160—170; in bilo bi morda tudi mogoče do 200. Torej v uri 12.000, na dan 288.000, v letu (računajoč leto 365 dni) do 105.120.000. Prestopne dni preidimo. Ko bi začel Adam s prvim trenutkom svojega življenja šteti od ene do biliona, ne došel bi celó življenje kakor nam pravi sv. pismo, kolikor je bil star. Zakaj došteti od jedne do biliona potrebno je ogromno število časa. Treba je za to 9511 let, 34 dni 8 ur in 40 minut.

[Starost dreves.] Profesor Kerner podal je starost nekih dreves, kakor bereš: cipresa (*cupressus fastigiata*) 3000 let. Tisa (*taxus baccata*) 3000 let. Kostanj castanea vulgaris) 2000 let. Dob, gnjilec ali poletni hrast (*quercus pedunculata*) 2000 let. Libanonska cedra (*abies Cedrus*) 2000 let. Smreka (*abies excelsa*) 1200 let. Lipa (*tilia grandifolia*) 1000 let. Limba ali cemprin (*Pinus Cembra*) 500—700 let. Bor, borovec (*Pinus silvestris*) 570 let. Beli jagned ali bela topol (*Pópulus alba*) 500 let. Bukev (*Fágus silvatica*) 300 let. Veliki jesen (*Fraxinus excelsior*) 200—300 let. Gaber ali graber (*Cárpinus Bétulus*) 150 let.

[Hripka.] Po celem svetu razsajajoča bolezen „influenza“ imenovana ni tako nova kakor nekateri mislijo. Laški list „L' Amico delle Famiglie“ št. 3. t. l. navaja apostolski list papeža Benedikta XIV. od 10. junija 1745. „De jeitunii disciplina conservanda vel reintegranda.“ V tem pismu opisana je bolezen, hripka zvana, ravno tako, kakor jo zdaj definirajo zdravniki, — katera je sosebno nadlegovala človeštvo, 1730. 1733. in 1740. leta. In slovaški list „Obzor“ čislo I. t. l. piše, da je se prvokrat prikazala na Dunaju leta 1782.

[Nova zvezda.] Kakor pišejo listi, izrečno „Daily News“, videli bodemo I. 1890. novo zvezdo. K petim zvezdam „Cassiopea“ imenovanim na rimski cesti na severnem nebesu pridružila se bo šesta zvezda. In to bo sedmokrat našega štetja (t. j. od Kristovega rojstva), da se je prikazala prebivalcem zemlje. Poslednjikrat je o njej pisal „Ticone de Brahe“ I. 1572. Piše o njej, da je bila silno svetla ter je zatemnevala sè svojo svetlobo druge zvezde in se mogla celó po belem dne videti. Toda ta svetlost trajala je samo tri tedne. Potle je obledela in poslednje po 16 mesecih izginila. Njo spo-

minajo tudi „annali“ od I. 1264. in pa za Otona cesarja I. 945. Nekateri menijo, kakor prof. John, W. Klein, znamenit zvezdar, (kakor piše češki list „Posel z Budše“ č. 3 t. l.) da je to tista zvezda katera se je prikazala za rojstva Kristovega trem kraljem, kakor nam piše evangelij. Ali to je popolnoma krivo. Učeni Cornelij a Lapide je dokazal v svojih komentarjih prav izvrstno, da zvezda katera se je leta 1572. prikazala, ni v nikakoršni zvezi sè zvezdo betlehensko.

[Eiffel-ov stolp v Ameriki.] Znano je, da se pripravljajo severni Amerikanci leta 1892. v spomin 400-letnice odkritja Amerike v Čekagu za svetovno izložbo. In zato bodo postavili stolp, kateri ima prekositi Eiffel-ovega v Parizu. Visok ima biti 760 metr. V prvem nadstropju bode prostora za 300.000 ljudi. Amerikanec Hinadale bo prevzel delo, katero bo stalo do 50 milijonov frankov. Na vrhu stolpa bode napravljena „kupola“ s kipom Kristofa Kolumba, kateri bo gledal proti izhodu, na podnožju pa bodo predstavljale štiri podobe štiri strani sveta.

[Autoelektrična svetiljka.] Slavnoznani amerikanski „iznajdnik“ Edison, kateri je naučil „kovine govoriti in peti“, pokazal je zopet svetu svoje bistré glave lepo novo delo. Izumil je namreč svetilnico, katera sveti sè svetlobo od 2—3 normalne sveče, elektriko pa dobiva iz človeškega telesa! Svojo novo iznajdbo pokazoval je Edison vže pred celim zborom združnikov. Zvečer ne čita Edison pri nobeni drugi luči, kakor pri rečeni svetiljki, katere luč proizvaja iz svojega telesa. Sama svetiljka je bojda prav vredna; imenuje se pa autoelektrična svetiljka.

[Dolgost našega življenja.] Laški list „L' amico delle Famiglie“ ima o človeku statistiko v svojej I. št. 1890. Nadpisan je ovi članek „La statistica dell' Uomo.“ Iz njega povzememo, da prebivalci zemlje govoré 3064 jezikov. Število moških je skoro jednako čislu ženskih. Okoli 600 milijonov prvih in nekoliko več poslednjih. Če vzememo z jednim drugim traje človeško življenje 38 let. Četrta del ljudi umrje, prejmer so dosegli 37. leto. Od tisoč doživi jih samo jeden sto let in komaj 6 doseže jih 65. leto. Vsak dan umrje po celem svetu 98.840 oseb, t. j. 4020 vsako uro, 67 vsako minuto ali 35.214.000 v enem letu. Poraja se jih do 56.992.000 na leto, t. j. 400.800 na dan, 4200 vsako uro in 70 vsako minuto. Oženjene osebe in omožene živé dalje od nemožatih in

neženatih. Visoke rasti ljudje živé dalje od majhine. Razmerje mej oženjenci in omoženci in neoženjenci in neomoženci je 75 : 1000. Po opraviilih svojih razvrščujoč ljudi živé težaki: 32 let, kamnoseki 41, črevljarji in krojači 45, kovači 47, tesarji, zidarji 49, pekarji, pivarji in mesarji 54. Vertnarji 50.

Vabilo. „Šmarijsko-Rogatsko učiteljsko društvo“ zboruje letos prvičrat dne 2. aprila ob 11. uri v Šmarju s sledečim vspeedom: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Poročilo tajnikovo in blagajnikovo. 4. Volitev a) novega odbora, b) delegatov. 5. Nasveti. K mnogobrojnej udeležbi vabi odbor.

Vabilo. „Uč. društvo Ptujskega okraja“ bode zborovalo v sredo 2. aprila — ne v četrtek. — Zaradi nadzornikovega prednašanja o statistiki ljudskih šol naj vsi šolski vodje gotovo pridejo.

Predsednik.

Vabilo. „Učiteljsko društvo za mariborsko okolico bode imelo v sredo 2. dne aprila v navadnih prostorih v Mariboru svoje 2. redno zborovanje, pri katerem bode mej drugim c. kr. okr. šolski nadzornik, gosp. Fr. Robič podaval pojasnila „o statističnem popisovanju ljud. šol.“ Začetek ob 1/2 11. dopoldne. K mnogobrojni udeležitvi vabi Odbor.

Vabilo. Celjsko učit. društvo zboruje v sredo, dne 2. aprila t. l. v celjski okoliški šoli.

Dnevni red a) Petje, b) Zapisnik, c) Društvene zadeve, d) Telovadba v ljudski šoli po vojaških načelih; gov. g. Bl. Jurko, e) Pogovor o nedostatkih pri uradnih šol. tiskovinah. (Nadaljevanje). f) Nasveti. K zborovanju, katero se začne točno ob 11. uri dopoldne, vabi vse č. ude najljudnejše odbor.

Vabilo. Brežiško-sevniško učit. društvo zborovalo bode na velikonočni torek, t. j. 8. aprila, na Vidmu s sledečim vspeedom: 1. Zapisnik in dopisi. 2. Poročilo odborovo o društvenem delovanju v preteklem letu. 3. Prirodopisje v ljudski šoli, (govori g. E. Slanc). 4. Volitev delegatov za prihodnji občni zbor „Zaveze.“ 5. Nasveti. Začetek zborovanja ob 10. uri dopoldne. K prav obilni udeležbi vabi odbor.

Listnica.

 Z ozirom na dotično našo opombo v zadnji „Pop.“ številki, prosimo p. n. prejemnike našega lista, da pogledajo na danjšnji ovitek, kjer najdejo zapisano, do kedar je naročnina poravnana. Ko bi kje bila kakoržna pomoča, prosimo, da se nam nemudoma naznani. Sicer pa upamo trdno, da nam vsi, ki še doslej niso svoje dolžnosti storili, kmalu pošljejo naročnino. Upravištvu.

Naznanilo.

Prva preskušnja za splošne ljudske in meščanske šole v tem letu se prične v Mariboru, v ponedeljek dne 5. maja ob 8. uri zjutraj.

Oni, ki nameravajo se oglašiti k preskušnji, opozarjajo se na člen II 1 in na člen III 2 izpitne naredbe z dne 31. julija 1886.

(c. kr. preskuševalna komisija za splošne ljudske in meščanske šole v Mariboru, dne 24. marca 1890.

Pri upravištvu „Popotnika“ v Mariboru, Reiserstrasse št. 8, ali v tiskarni sv. Cirila, Koroške ulice št. 5, se dobiva:

Fizika v nižjih šolah.

Metodična razprava.

Spisal

Fr. Hauptmann.

Pri šolski razstavi v Gorici s častnim priznanjem odlikovano delce.

Cena 15 kr., po pošti 17 kr.

Pri upravištvu „Popotnika“ v Mariboru, Reiserstrasse št. 8, ali v tiskarni sv. Cirila, Koroške ulice št. 5, se dobiva:

Marka Fabija Kvintilijana govorniški pouk.

Prevel, uvod in komentar spisal

Franz Brežnik,

c. kr. profesor v Rudolfovcu.

Cena 60 kr., po pošti 5 kr. več.

O tej knjigi piše „Slovanski Svet“ v svoji 3. letošnji številki med drugim tako-le:

„Tu je glode na slovensko književnost novo delo, ki obsega ne samo prevod, ampak tudi mnogo zgodovinskih in drugih pojasnil. Mnogo je takega, česar ne vedo niti oni, ki so se učili stare zgodovine, grščine in latinščine. Učiteljem in učiteljicam osnovnih šol bo ta knjiga veliko koristila in je takó rekoč dopolnilna knjiga pedagoških del, katera je začelo izdajati slovensko učitelstvo. Tomu mi posebno in iskreno priporočamo vrlo izdelano knjigo Brežnik-ovo; zagotavljamo, da si učitelstvo zadobi velik zaklad, koristen njemu in narodu, ako se uglobojo v misli tega spisa.“

Vsebina. I. Cenjenemu učitelstvu slovenskemu. (Jan Lego.) — II. Prirodopisni pouk v jednorazrednicah. III. (H. Schreiner in J. Koprivnik.) — III. O lepoznanstvu. (Dalje.) (Iv. Klenčič.) — IV. Šola in naši časniki. (G—m—č.) — V. Slovestvo. (Odgovor na oceno. Novosti. Časopisi.) — VI. Listek. (Pisma iz Sibirije.) (III.) (Sib. 2.) — VII. Društveni vestnik. — VIII. Dopisi in druge vesti. — IX. Raznoternosti. — X. Listnica. — XI. Inserati.

Tisk tiskarne sv. Cirila v Mariboru. (Odgov. J. Otorepec.)